

Agnieszka Lew

Politechnika Rzeszowska

ZNACZENIE BADANIA PRZYCHODÓW I KOSZTÓW W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM W WYKRYWANIU OSZUSTW KSIĘGOWYCH

Streszczenie: W artykule poruszono problematykę badania przychodów i kosztów w sprawozdaniu finansowym przez biegłego rewidenta. Wyjaśniono, jaki obszar jest badany w związku z poszczególnymi pozycjami w rachunku zysków i strat. Omówiono również zagadnienia związane z analizą przychodów i kosztów w przypadku podejrzenia o oszustwo finansowe, podano zakres i okoliczności sprzyjające „kreatywnej rachunkowości”, a także wskazano ryzyko wystąpienia oszustwa i zachowanie biegłego rewidenta w przypadku podejrzenia oszustwa lub też wykrycia oszustwa.

Słowa kluczowe: badanie sprawozdania finansowego, oszustwo, przychody i koszty.

1. Wstęp

Obecnie nie można nie zauważyć, że rzetelnie i wiarygodnie sporządzone sprawozdanie finansowe staje się coraz lepszym źródłem informacji na temat sytuacji majątkowo-finansowej jednostki gospodarczej. Również nie należy zapominać, że ważnym elementem składowym tego sprawozdania jest rachunek zysków i strat, który jeżeli został sporządzony w sposób jasny i przejrzysty, może pozwolić na prawidłową ocenę rzeczywistego obrazu działalności jednostki.

Zadaniem biegłego rewidenta w badaniu kosztów i przychodów w sprawozdaniu finansowym jest wydanie opinii wraz z raportem z zachowaniem zawodowego sceptycyzmu¹ – ten profesjonalny sceptycyzm jest potrzeby do oszacowania ryzyka związanego z badaniem poszczególnych elementów wpływających na wynik finan-

¹ Zawodowy sceptycyzm to nastawienie dopuszczające możliwość zaistnienia istotnych nieprawidłowości spowodowanych oszustwem, niezależnie od przeszłego doświadczenia dotyczącego uczciwości i prawości kierownictwa jednostki oraz osób odpowiedzialnych za nadzór. Międzynarodowy Standard Rewizji Finansowej 200 „Cel i ogólne zasady badania sprawozdań finansowych” definiuje zawodowy sceptycyzm jako postawę cechującą się dociekliwością i krytycyzmem przy ocenie dowodów badania, ciągłym dociekaniu, czy uzyskane informacje oraz dowody badania wskazują na istnienie istotnych nieprawidłowości sprawozdania finansowego.

sowy, a także z „pewną dozą nieufności” wobec przedstawionych danych. Zadaniem biegłego rewidenta jest uzyskanie rozsądnej pewności, że przeprowadzone przez niego badanie jest wolne od nieprawidłowości spowodowanych nieświadomym błędem² lub zawinionym oszustwem³. Do weryfikacji poszczególnych pozycji przychodów i kosztów biegły rewident ma szereg narzędzi, które ułatwiają mu wydanie wiarygodnej i obiektywnej opinii wraz z raportem. W razie pojawienia się wątpliwości biegły może wyrazić opinię z zastrzeżeniem bądź negatywną, bądź też w ogóle może odmówić wydać opinię.

2. Badanie przychodów i kosztów

Jako że „celem badania sprawozdania finansowego jest wyrażenie przez biegłego rewidenta pisemnej opinii wraz z raportem o tym, czy sprawozdanie finansowe jest zgodne z zastosowanymi zasadami (polityką) rachunkowości oraz czy rzetelnie i jasno przedstawia sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy badanej jednostki” [Ustawa o rachunkowości art. 65, ust.1] zbadanie przychodów i kosztów jest sprawą istotną przy wydawaniu opinii przez biegłego rewidenta. Metody, które służą do weryfikacji sprawozdania finansowego, mogą być użyte również do badania poszczególnych elementów sprawozdania finansowego, w tym także do badania rachunku zysków i strat, a są to: przegląd analityczny, badanie pełne oraz wrywkowe. Jednak najczęściej badanie przychodów i kosztów przeprowadza się metodą reprezentacyjną, wybierając jedną z dwóch możliwości: albo przez weryfikację wszystkich dokumentów powyżej określonej kwoty, albo przez sprawdzenie wszystkich dokumentów z wybranych miesięcy.

2.1. Badanie przychodów

Przychody to „uzyskiwanie różnego rodzaju korzyści, np. środków pieniężnych otrzymywanych za sprzedane wyroby” [Stępień-Andrzejewska 2010, s. 1104]. Badanie przychodów ujętych w rachunku zysków i strat związane jest z przeprowadzeniem weryfikacji poszczególnych pozycji przychodów, tj. przychodów ze sprzedaży, pozostałych przychodów operacyjnych i przychodów finansowych z zastosowaniem szczegółowego podziału charakterystycznego dla wersji porównawczej bądź kalkulacyjnej rachunku zysków i strat. Celem badania przychodów jest sprawdzenie, czy te przychody w ogóle zaistniały, czy są one prezentowane w sposób kompletny i z zastosowaniem prawidłowej wyceny oraz czy poszczególne typy przychodów są

² Błąd rozumiany tu w znaczeniu niezamierzonej nieprawidłowości w sprawozdaniu finansowym, obejmującym pominięcie kwoty lub nieujawnienie informacji [Barcikowska i in. 2008, s. 5].

³ Przez oszustwo rozumie się „zamierzone działanie jednej lub większej ilości osób spośród kierownictwa, osób zarządzających i sprawujących nadzór nad jednostką, pracowników lub stron trzecich, wykorzystujących kłamstwa w celu uzyskania nieuzasadnionej lub niezgodnej z prawem korzyści” [Barcikowska i in. 2008, s. 17].

prezentowane i ujmowane w sprawozdaniu finansowym w odpowiedniej pozycji. Do sprawdzenia działalności jednostki biegły rewident stosuje również wskaźniki charakteryzujące sytuację i działalność, które określane są przez wielkość przychodów (zyskowność netto sprzedaży i zyskowność brutto sprzedaży).

2.2. Badanie kosztów

Koszty to zmniejszenie korzyści jednostki gospodarczej o wiarygodnie określoną wartość [Ustawa o rachunkowości 1994 z późn. zm. art. 3, ust. 1, pkt 31] w określonym okresie sprawozdawczym. Badanie kosztów, podobnie jak w przypadku przychodów, związane jest ze sprawdzeniem kosztów działalności operacyjnej, pozostałych kosztów operacyjnych i kosztów finansowych prezentowanych w wersji porównawczej lub też kalkulacyjnej. Celem zbadania kosztów jest, weryfikacja czy koszty w ogóle wystąpiły, czy są ujmowane zgodnie z zasadą memoriałową w sprawozdaniu, czy prezentowane koszty są kompletne, prawidłowo wycenione i ujawniane w odpowiednim miejscu rachunku zysków i strat. W przypadku wskaźników stosowanych do charakterystyki działalności jednostki stosuje się wskaźniki, które oparte są na wielkościach związanych z kosztami (wskaźnik szybkości spłaty zobowiązań, wskaźnik szybkości obrotu zapasów).

3. Celowe zniekształcanie informacji zawartych w rachunku zysków i strat

Pojawienie się nowych trendów na rynku globalnym, rozwój skomplikowanych operacji na rynkach kapitałowych, rozbudowanie struktur organizacji międzynarodowych – wszystko to sprawia, że zagrożenie oszustwami księgowymi znacznie wzrasta. Zadaniem biegłego rewidenta jest uzyskanie rozsądnej pewności, że sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnych nieprawidłowości, które spowodowane są błędem lub oszustwem. „Oszustwo księgowe jest podstawowym problemem, zagrożeniem i wyzwaniem, z jakim muszą się zmierzyć podmioty gospodarcze [...]” [Hulicka 2008, s. 49]. Przykład ostatnich kilkunastu lat pokazuje, że ryzyko i pokusa zniekształcania informacji zawartych w rachunku zysków i strat są naprawdę coraz większe i mają wpływ na wiarygodność i rzetelność badania sprawozdania finansowego. Wykrywanie oszustw nie jest podstawowym celem biegłego rewidenta, ale jego rola nie może zostać niezauważona. Jeżeli pojawi się zwiększone ryzyko wystąpienia oszustwa, zostaje uruchomiona procedura, która ma za zadanie wykrycie tego oszustwa. Biegły dokonuje wtedy rozpoznania sytuacji jednostki, analizy wszystkich istotnych składników sprawozdania, m.in. przychodów i kosztów. W celu przeprowadzenia prawidłowej analizy czynników ryzyka wystąpienia oszustwa istotne jest poznanie przyczyn popełniania nadużyć

najczęściej przez zarządzających jednostką. Czynnikiem zwiększającym możliwość manipulowania wynikiem finansowym są:

- presja – oszustwo zostaje popełnione w wyniku zachęty bądź nacisku, np. wynagrodzenie kierownictwa związane z osiąganymi wynikami, lub też występuje nacisk ze strony konkurencji albo właścicieli na kierownictwo związane z tempem rozwoju;
- okazje – istnieje możliwość popełnienia oszustwa, np. okazje, które wynikają z działalności jednostki albo ze zbyt rozbudowanej lub skomplikowanej struktury organizacyjnej jednostki, albo też związane są z brakiem bądź słabym nadzorem i nieefektywną kontrolą wewnętrzną,
- postawa – zasady etyczne i moralne osoby popełniającej oszustwo pozwalają jej na to albo osoba ta znajduje się w sytuacji, która „ułatwia” jej samousprawiedliwienie popełnionego oszustwa. Jest to postawa bądź system wartości, który pozwala w sposób świadomy i zamierzony działać nieuczciwie.

Biegły rewident nie jest odpowiedzialny za zapobieganie oszustwom i błędom. Taka odpowiedzialność ciąży na kierownictwie jednostki i osobach, które sprawują nad nią nadzór. W związku z tym kierownictwo jednostki powinno przeciwdziałać takim zachowaniom, wdrażając procedury, które działałyby odstraszająco na potencjalnych sprawców oszustw ze względu na wysokie prawdopodobieństwo wykrycia i wymierzenia kary.

3.1. Obszary ryzyka manipulacji wynikiem finansowym

Możliwości manipulowania wynikiem finansowym jest bardzo wiele. Praktycznie w każdym obszarze przychodów i kosztów może pojawić się chęć „kreowania rzeczywistości”. I nie musi to być kwestia na przykład typowo „lewych” kosztów w jednostce gospodarczej. Wystarczy zgłębić poszczególne pozycje rachunku zysków i strat, by dojść do wniosku, że możliwości oszustwa w niektórych kategoriach w ramach bieżących informacji jest wiele. Dobrym przykładem mogą być koszty związane z szacowanymi rezerwami w związku z usługami obcymi, świadczeniami pracowniczymi bądź też rezerwami na zobowiązania. W związku z przychodami może pojawić się podwyższone ryzyko manipulacji związane z odpisami na należności i zapasy, skutkami wyceny bilansowej rozrachunków w walucie obcej. „Analizując strukturę rachunku zysków i strat, można zauważyć, że największe możliwości manipulowania wynikiem finansowym pojawiają się na poziomie pozostałej działalności operacyjnej oraz działalności finansowej” [Kutera 2009, s. 159]. Dlatego też biegły rewident, badając część sprawozdania finansowego, jakim jest rachunek zysków i strat, zwraca uwagę na zysk (stratę) ze sprzedaży związany z podstawową działalnością jednostki oraz na wynik finansowy netto. Jeżeli między tymi pozycjami jest duża różnica, to biegły rewident powinien dokonać dokładniejszego sprawdzenia poszczególnych pozycji związanych z obszarem operacyjnym i finansowym.

3.2. Oszustwa księgowe związane z przychodami i kosztami – przykłady

Manipulowanie danymi zawartymi w sprawozdaniu finansowym często nazywane jest „kreatywną księgowością”⁴ lub „twórczą księgowością”. Działań tych dokonuje się „pod pozorem nadawania sprawozdaniu większej przejrzystości czy zarządzania zyskiem” [Hulicka 2008, s. 62]. Możemy te działania zaliczyć do dwóch kategorii, które swoim zasięgiem obejmują zabiegi manipulacji przychodami i kosztami. Do kategorii pierwszej, związanej ze zniekształcaniem przychodów, zaliczamy:

- ujmowanie faktury sprzedaży, gdy wykonanie usługi albo wydanie towaru nastąpiło w następnym roku obrotowym,
- zaewidencjonowanie faktury sprzedaży z klauzulą odkupu,
- występowanie dużej części przychodów związanych z obrotem między jednostkami powiązаныmi,
- pojawienie się faktur sprzedaży, które są „lewe”,
- ujmowanie w bieżącym okresie sprawozdawczym korekt faktur sprzedaży związanych z okresem poprzednim,
- ujmowanie wpływu z tytułu umowy wieloletniej (np. usługi budowlanej) w okresie bieżącym,
- gwałtowne zwiększenie wzrostu sprzedaży spółki w porównaniu z konkurencją,
- występowanie nietypowych i dużych operacji gospodarczych, dokonywanych przy końcu roku obrotowego,
- przesunięcie przychodów do okresów późniejszych w porozumieniu z kontrahentami.

Natomiast do kategorii związanej z manipulowaniem kosztami możemy zaliczyć:

- występowanie faktur kosztowych, które mają cechy „lewych” dokumentów,
- nieprawidłowe aktywowanie kosztów, np. w związku z rzeczowymi aktywami trwałymi, rozliczeniami międzyokresowymi czy też produkcją w toku,
- pojawienie się dużej liczby transakcji z jednostkami powiązаныmi,
- zaniżanie wyceny bilansowej krótkoterminowych aktywów finansowych,
- manipulowanie „cichymi” rezerwami,
- zaniżanie oszacowania odsetek od zobowiązań,
- księgowanie kosztów związanych z poprzednim rokiem obrotowym,
- prezentowanie ujemnego przepływu środków pieniężnych z podstawowej działalności przy wykazywaniu zysków,

⁴ W artykule pojęcie „kreatywnej księgowości” ma znaczenie pejoratywne, choć literatura ekonomiczna czasami pozwala traktować to pojęcie w dwojaki sposób. Istota praktyk objętych tym pojęciem polega na tym, że kierownictwo firmy fałszuje jej wyniki finansowe, dążąc do zawyżania zysku i obniżania strat [<http://globaleconomy.pl>], inna definicja kreatywnej rachunkowości związana jest z procesem manipulacji danymi pochodzącymi z rachunkowości przy wykorzystaniu luk w zasadach rachunkowości [Naser 1993, s. 59, za: Pfaff 2007, s. 153].

- pojawienie się nietypowego wzrostu marży brutto,
- księgowanie kosztów związanych z działalnością jako środków trwałych w budowie,
- manipulowanie datą uznawania kosztów na przełomie lat obrotowych.

Biegły rewident, stwierdzając zaistnienie zdarzenia, dokonuje weryfikacji poprzez porównanie danych związanych z poszczególnymi rodzajami przychodów lub kosztów ujętych w informacjach i objaśnieniach dodatkowych wraz z danymi w rachunku zysków i strat; przez rozpisanie na podstawie zestawienia obrotów i sald wielkości poszczególnych rodzajów przychodów i kosztów oraz porównanie ich z danymi, które są ujęte w sprawozdaniu finansowym albo przez analizę przychodów bądź kosztów na przełomie roku obrotowego lub przez szczegółową weryfikację transakcji sprzedaży, które występują w grupie kapitałowej.

3.3. Działania kontrolne i zawodowy sceptycyzm przy weryfikacji przychodów i kosztów w związku z wykryciem oszustw

Od kilku lat rola biegłego rewidenta w wykrywaniu nadużyć albo wręcz przestępstw gospodarczych budzi wiele wątpliwości, jako że taki cel, według polskiego prawa, nie jest nadrzędnym celem badania sprawozdania finansowego. Jednakże rola biegłego rewidenta przy badaniu sprawozdania finansowego, w tym także rachunku zysków i strat, nabrała po aferach ostatnich kilkunastu lat jeszcze większego znaczenia. I choć wykrywanie oszustw nie jest celem badania sprawozdania, biegły rewident nie może nie brać pod uwagę wystąpienia takiego zdarzenia. Jako że przychody i koszty to szczególne pozycje, którymi „łatwo manipulować”, powinny być poddane szczegółowym analizom. Ważne jest to, że zadaniem biegłego rewidenta jest uzyskanie rozsądnej pewności, że sprawozdanie finansowe, traktowane całościowo i częściowo „nie zawiera istotnych nieprawidłowości spowodowanych oszustwem lub błędem” [Konopacki 2010, s.103]. Dlatego też biegły, przystępując do badania sprawozdania finansowego, musi dokonać oszacowania nieodłącznego ryzyka m.in. wystąpienia podatności na oszustwa manipulacji wielkościami przychodów i kosztów. Nawet wtedy, gdy istnieje podejrzenie fałszowania danych wpływających na wynik finansowy, nie można mieć pewności, że takie zdarzenie miało miejsce. Dlatego też przy takim podejrzeniu biegły rewident powinien zastosować procedurę badawczą, która jest zgodna z zaleceniami krajowymi przy wykrywaniu oszustw. W przypadku potwierdzenia wystąpienia oszustwa oraz braku uregulowania w polskim prawie, dotyczącego sposobu postępowania w przypadku wykrycia takiego oszustwa, biegły rewident może posłużyć się zaleceniami zawartymi w Międzynarodowych Standardach Rewizji Finansowej (zwane w skrócie MSRF). Biegły rewident dokonuje badania, stosując swój zawodowy sceptycyzm, który ułatwia mu rozpoznanie i właściwe oszacowanie prawdopodobieństwa popełnienia oszustwa związanego z zawyżaniem przychodów lub obniżaniem kosztów w badanej jednostce. „Biegły rewident kieruje się zawsze doświadczeniem, intuicją i tzw. osądem zawodowym”

[Hulicka 2008, s.100]. Związane jest to z niezakładaniem przez niego nierzetelności przedstawionych danych czy bezwzględnej uczciwości, ale dokonaniem analizy z zachowaniem krytycyzmu i dociekliwości przy ocenianiu dowodów. Jednak nawet tak przeprowadzone badanie nie gwarantuje, że wszystkie istotne nieprawidłowości zostaną wykryte. Ponadto biegły rewident kieruje się własnym osądem, stosuje w swojej pracy badania wyrywkowe, a dowody, które gromadzi podczas pracy, nie mają charakteru rozstrzygającego albo zachodzą ograniczenia kontroli wewnętrznej. Dlatego też biegły rewident nigdy nie ma stuprocentowej pewności, że przeprowadzając analizę przychodów czy kosztów, wykrył wszystkie istotne nieprawidłowości wpływające na wynik finansowy. Prawdopodobieństwo niewykrycia oszustwa związanego z manipulacją wynikiem rachunku zysków i strat jest wyższe niż ujawnienia nieprawidłowości spowodowanych błędami. Jest to związane z podejmowanymi, najczęściej przez kierownictwo jednostki, działaniami mającymi na celu zatajenie tych danych przed biegłym rewidentem. W takiej sytuacji biegły rewident powinien podjąć działania w celu wyjaśnienia istotnych nieprawidłowości w prezentowanym rachunku zysków i strat. W przypadku ich potwierdzenia – stosownie do wagi tych nieprawidłowości – powinien wydać opinię z zastrzeżeniem, negatywną lub odmówić wyrażenia opinii⁵.

3.4. Postępowanie biegłego rewidenta w przypadku wykrycia oszustw lub podejrzenia ich popełnienia

Jeżeli biegły rewident w toku swoich czynności sprawdzających dokona wykrycia oszustw lub też będzie miał podejrzenie ich popełnienia, powinien niezwłocznie powiadomić na piśmie zwierzchnika danej osoby lub wydziału, gdzie takie zdarzenie miało miejsce. W przypadku oszustw popełnianych przez kierownictwo jednostki, biegły rewident powinien powiadomić organ nadzorujący (np. radę nadzorczą) o tym fakcie. Należy również zaznaczyć, że niektóre nieprawidłowości pojawiające się w sprawozdaniu finansowym mogą, w myśl przepisów polskiego prawa karnego, stać się przestępstwami gospodarczym. W takim wypadku odpowiedzialność biegłego rewidenta za przeprowadzenie rzetelnego i prawidłowego badania jeszcze wzrasta. Wytyczne, którymi winien kierować się biegły rewident w sytuacji wykrycia nadużycia lub tylko pojawienia się podejrzenia wystąpienia takiego nadużycia, zostały zawarte w regulacjach związanych z działalnością biegłych rewidentów. Jeżeli oszustwa księgowe związane z zawyżaniem przychodów lub zaniżaniem kosztów

⁵ Do takiego zachowania predysponuje go stwierdzenie, że skutki nadużyć w istotnym stopniu wpływają na prawidłowości i rzetelność rachunku zysków i strat, a nie zostały w należyтым stopniu uwzględnione w sprawozdaniu lub też jednostka, która jest badana przez biegłego rewidenta, uniemożliwia uzyskanie odpowiednich dowodów badania, które pomogłyby w ocenie, czy popełniono nadużycia o istotnym charakterze. Polskie normy wykonywania zawodu regulują również sytuację, gdy biegły rewident, stwierdzając znaczące naruszenie prawa, statutu lub umowy, które jednak nie mają istotnego wpływu na prawidłowość i rzetelność sprawozdania finansowego, informuje tylko w raporcie z badania o tym fakcie.

uregulowane są w prawie karnym, to obowiązkiem biegłego rewidenta jest powiadomić o tym fakcie stosowne organy (najczęściej bywa to prokuratura).

4. Zakończenie

Oszukańcza sprawozdawczość związana z rachunkiem zysków i strat jest przejawem „skrzywienia” gospodarki rynkowej, ale niestety jest też elementem, którego w dobie globalizacji i szybkiego rozwoju gospodarczego nie sposób uniknąć. Występujące w ostatnich latach przypadki nadużyć globalnych instytucji finansowych podważyły wiarygodność wydawanych przez biegłych rewidentów opinii. Jednakże międzynarodowe instytucje odpowiedzialne za sprawozdawczość nasiliły wysiłki zmierzające do odbudowania zaufania społecznego wobec raportów wydawanych przez biegłych rewidentów. Dlatego też odbywa się wiele prac mających na celu ustalenie bardziej przejrzystych zasad przy badaniu poszczególnych elementów sprawozdania finansowego, a także doprecyzowania procedur i metod stosowanych przy ustalaniu poszczególnych wielkości, które mają wpływ m.in. na rachunek zysków i strat. Dopóki nie będzie bardziej szczegółowych uregulowań, nie można nie doceniać roli, jaką w wykrywaniu oszustw związanych z manipulacją wielkościami przychodów i kosztów spełnia biegły rewident. Dzięki przeprowadzanemu badaniu sprawozdania finansowego biegły rewident przyczynia się do podniesienia bezpieczeństwa i wiarygodności w obrocie gospodarczym.

Literatura

- Barcikowska A., Sobińska E., Zakrzewska J.B., *Słowniczek terminów rewizji finansowej*, Account Sp. z o.o., Warszawa 2008.
- Hulicka M., *Oszukańcza sprawozdawczość finansowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008.
- Konopacki A.J., *Ryzyko badania sprawozdań finansowych w czasach kryzysu gospodarczego*, KIBR, Warszawa 2010.
- Kutera M., *Rola audytu finansowego w wykrywaniu przestępstw gospodarczych*, Difin, Warszawa 2008.
- Kutera M., Holda A., Surdykowska S.T., *Oszustwa księgowe teoria i praktyka*, Difin, Warszawa 2006.
- Kutera M., Surdykowska S.T., *Kryzysy gospodarcze a wiarygodność sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa 2009.
- Międzynarodowy Standard Rewizji Finansowej 200 „Cel i ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”*, SKwP, Warszawa 2010.
- Naser K., *Creativ Financial Accounting, its Nature and Use*, za: J. Pfaff, *Wpływ rewizji finansowej na wiarygodność sprawozdania finansowego*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Katowice 2007.
- Stępień-Andrzejewska J., *Podstawowe składniki sprawozdania finansowego – bilans i rachunek zysków i strat*, [w:] Walińska E. (red.), *Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, DzU 09.152.1223 z późn. zm.

Źródło internetowe

<http://globaleconomy.pl/content/view/1629/28/>.

RESEARCH SIGNIFICANCE OF REVENUES AND EXPENSES IN A FINANCIAL STATEMENT TO DETECT ACCOUNTING FRAUD

Summary: The article discusses the problem of investigation of revenues and expenses in financial statements by an auditor. It clarifies an area that is examined in relation to specific items in the profit and loss account. It also discusses issues related to the analysis of income and expenses in case of suspected fraud, providing the scope and circumstances favourable to “creative accounting” and indicates the risk of fraud and the auditor’s behaviour in cases of suspected fraud or fraud detection.